

Lastno gospodarstvo prvi pogoj našega obstoja

Kljub določeni krizi, ki že nekaj let pe-
ta gospodarstvo, zlasti še dokajšnja brez-
poselnost, beležimo vendarle nekaj po-
membnih dogodkov v delovanju denarnih
zavodov na Koroškem. Iz poročil v listu
»Naš tednik« (Celovec) povzemamo, da so
pred kratkim obnovili posojilnico Hodiše-
Škofiče v predelu južno od Vrbskega jeze-
ra, obnovili so tudi posojilnico v Železni
Kaplji, pred časom pa še nekatere druge.

Še večjega pomena pa je združevanje
v večje denarne zavode, ki dobijo s tem
značaj banke. Na območju Zile se se poso-
jilnice iz krajev: Marija na Zili, Bistrica
na Zili in Ločilo povezale v novo banko z
imenom »Posojilnica - Bank Zila«, katere
bilančna vsota dosega okoli 100 milijonov
šilingov. Nova ustanova bo imela svoj se-
dež v prometno in poslovno živahnem Be-
ljaku, odkoder se odcepita cesta in želez-
nica proti Italiji in proti Nemčiji. Nova
banka bo priključena na računalniški cen-
ter preko Zveze slovenskih zadrug v Ce-
lovcu. V Beljaku je odprla prodajni center
za pohištvo tudi znana tvrdka Rutar iz Pod-
june.

V vzhodnem delu Koroške je prav ta-
ko nastala nova banka, ki so jo ustanovile
posojilnice iz krajev: Dobrla vas, Djekše,
Sinča vas, Škocijan, Št. Primož. Nastala je
nova banka z imenom »Posojilnica - Bank
Podjuna«, ki bo imela sedež v Dobrli va-
si, središču tega območja. Njena bilančna
vsota znaša okoli 150 milijonov šilingov in
bo s takšno povečano zmogljivostjo spo-
sobna nuditi strankam nove in kakovostno
boljše storitve.

Posojilnice in hranilnice na južnem Ko-
roškem imajo že nad 100-letno izročilo.
Leta 1872 je bila že ustanovljena v Št. Ja-
kobu v Rožu kmečka posojilnica, poleg o-
ne v Ljutomeru istega leta, prva med slo-
venskimi. Na pragu tega stoletja je zrasla
zatem že razvejana mreža slovenskih po-
sojilnic na južnem Koroškem. Ukinjene po-
tem ob vdoru Hitlerjevih čet v Avstrijo na
začetku zadnje vojne, so bile v povojnih
letih obnovljene. Morale pa so premagati
mnoge težave, da so spet prešle v poslovni
razmah.

Konkurenca med denarnimi zavodi ter-
ja danes tudi v zamejstvu nenehno širje-
nje, rast, krepitev, ustanavljanje novih
služb, kakovostnih storitev, pojasnil o na-
ložbah denarja, kupoprodajo vrednostnih
papierjev, zunanjetrgovinsko poslovanje itd.
To pomeni preusmeritev iz nekdanjih za-
vodov, namenjenih drobnemu kmečkemu
gospodarstvu, v bančne zavode, prilagoje-

dalje na 8. strani ■

Tretji Primorski dnevi na Koroškem

Nadaljevanje uresničevanja posrečene zamisli

Zamisel o izmeničnih obiskih na Koro-
škem oziroma na Primorskem raznih kul-
turnih skupin, ki delujejo na obeh področ-
jih, in srečanja kulturnih, gospodarskih in
političnih delavcev gotovo pomenijo eno
tistih srečnih pobud, ki jih je usoda že ob
rojstvu obdarila z milostjo.

Letošnji 3. Primorski dnevi na Koro-
škem so potrdili pomen in pozitivnost iz-
menjavanja teh obiskov, saj so priložnost,
da se poznanstva utrdijo in da med sreča-
nji pride do pozitivnih izmenjav mnenj,
delovnih načrtov in problemov, da se vza-
jemno obogatimo z novimi izkušnjami in
novimi zamislimi. Organizatorjem, Krščan-
ski kulturni zvezi iz Celovca, je uspelo pri-
praviti razvejan načrt, ki so ga uresničili
ob sodelovanju Zveze slovenske katoliške
prosvete iz Gorice, Slovenske prosvete iz
Trsta in Kulturnega društva »Studenci«
iz Benečije.

Letošnji Primorski dnevi so se začeli
prav z obiskom Ansambla SSS iz Čedadu
in rezijanske folklorne skupine v Bistrici
na Zilji, v nedeljo, 11. oktobra. Istega dne
pa so v Šmihelu nastopili igralci štever-
janskega društva »F. B. Sedej«, ki so upri-
zorili Finžgarjevo »Verigo«. Otvoritveni
govor je imel predsednik Krščanske kul-
turne zveze dr. Janko Zerzer, ki je pouda-
ril pomen podobnih srečanj v vsenarodnem
pomenu, saj gre za pobude, ki stvarno obli-
kujejo enotni slovenski kulturni prostor.

O stvarnosti na Primorskem so v po-
nedeljek, 12. t.m., spregovorili med slo-
venskimi oddajami na radiu Celovec. Pri
okrogli mizi so sodelovali Ferruccio Clava-
ra, Marij Maver, Sergij Pahor, Damjan

Paulin in Salvatore Venosi. Istega dne pa
so na slovenski gimnaziji v Celovcu od-
prli razstavo o Benečiji, Reziji in Kanalski
dolini. O tej pobudi smo že spregovorili
v prejšnji številki našega lista.

Zelo zanimiva — čeprav udeležba ni
bila zelo številna — je bila okrogla miza
o gospodarskem stanju v zamejstvu. Poleg
koroških gospodarstvenikov so na okrogli
mizi sodelovali Ferruccio Clavora, prof. A-
leš Lokar in Hadrijan Korsič iz Gorice.
Okrogla miza je bila v sredo, 14. t.m., v
Slomškovem domu v Celovcu. V petek, 16.
t.m., pa so dijaki Zvezne gimnazije za Slo-
vence v Celovcu in Strokovne šole za go-
spodarske poklice v Št. Jakobu v Rožu
prislusnili literarnemu srečanju, ki sta ga
oblikovala pesnica Ljubka Šorli in pisatelj
Boris Pahor.

V soboto in nedeljo, 17. in 18. oktobra,
so bili na Koroškem kar trije avtobusi s
primorske strani. Že v soboto so se odpra-
vili na Koroško mladi iz Trsta in Gorice,
ki so se srečali s svojimi sovrstniki. Sled-
nji so v soboto zvečer poskrbeli za zabavo,
naslednjega dne pa so jih pospremili na
obisku po Koroški. Na izletu je kljub dež-
ju bilo veliko veselja in zabave. Mnogi so
obžalovali dejstvo, da ni bilo več priložno-
sti za pogovor. Vzporedno je obiskalo Ko-
roško precej številno predstavništvo Slo-
venske skupnosti. Bili so gostje Kluba slo-
venskih občinskih odbornikov, ki združuje
44 odbornikov, izvoljenih na samostojnih
in enotnih slovenskih listah v 21 narod-
nostno mešanih občinah na Koroškem.
Predstavništvo Slovenske skupnosti sta vo-

nadaljevanje na 7. strani ■

Zanimivo manjšinsko srečanje v Val Badii

V kraju San Martin de Tor blizu Bru-
necka na Južnem Tirolskem, se pravi v
krajih, kjer živijo Ladinci, je bilo v petek,
16., in soboto, 17. t.m., 12. srečanje narod-
nosti sosednjih dežel, ki so se ga udeležili
predstavniki 25 organizacij, štirinajstih
narodnih skupnosti iz petih držav: Italije,
Avstrije, Jugoslavije, Švice in Madžarske.

Srečanje se je začelo s pozdravi koro-
škega Slovenca dr. Francija Zwittera, ki je
glavni koordinator teh srečanj, ter s poz-
dravi gostiteljev, v imenu katerih je na-
stopil ravnatelj ladinskega inštituta »Mi-

cura de Rü« dr. Hugo Valentin. Slednji je
tudi spregovoril o družbenogospodarski
stvarnosti pri Ladincih in se je s tem na-
vezal na temo letošnjega srečanja, ki je
bilo posvečeno »Družbeno - gospodarskim
vidikom v okviru problematike jezikovnih
skupin«.

Glavna pozornost prvega dne manjšin-
skega srečanja je bila obrnjena na govor
voditelja Južnotirolske ljudske stranke dr.
Magnaga, ki je v svojih izvajanjih pouda-
ril pomen gospodarskih dejavnosti za manj-

nadaljevanje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 25. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Bela in Sebastijan«; 10.45 Praznična mati- neja; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 17. festival Števerjan 87; 15.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 26. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrova, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipeta Kosca; 9.00 V znamenju Rdečega križa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le norost; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Zbor Fantje izpod Grmade, ženski zbor Repentabor in mešani zbor Mačkolje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Presodi - razsodi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 21. nadaljevanje; 15.15 Poglejmo v mladostnikov svet; 15.40 Mi mladi: kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ TOREK, 27. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Nediški zvon; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 12.30 Kulturno-politiki v kuhinji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 22. nadaljevanje; 15.30 Kuharska potovnica; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 16.30 Naša dobra stara kuhinja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana, vodi Mu-hai Tang; 18.00 Nathalia Ginzburg: »Lasulja«, monolog v interpretaciji Mirande Caharije; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 28. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Bom naredu stazi-ce« - oddaja iz Kanalske doline; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor Vesna iz Križa; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 23. nadaljevanje; 15.30 V svetu knjige; 16.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 16.30 Ko zvezde zableščijo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fagotist Vojko Cesar in pianist Ravel Kodrič v našem studiu; 18.00 Tržaška pisma Vuka Karadžića; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 29. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Od Milj do Devina; 9.00 V znamenju Rdečega križa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 24. nadaljevanje; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Zbor »Vocis musicae studium« iz Arosia; 18.00 »Krvavo polje, brezmejno gorje!«, Prva svetovna vojna in begunci s soške fronte; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 30. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Na goriškem valu; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Še enkrat film (I.); 12.00 Še enkrat film (II.); 12.30 »Iz tišine glas« - pogovori z ustvarjalci; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor Štandrež, moški zbor Aris iz Tržiča in dekliški zbor Devin; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Po svetu z raketo; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 25. nadaljevanje.

■ SOBOTA, 31. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Sobotni zbornik: človek in okolje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Ta rozajanski glas«; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnje 5. meddeželno tekmovalje violinistov študentov v Fari ob Soči.

Zanimivo manjšinsko srečanje...

■ nadaljevanje s 1. strani

šino, ki mora biti ekonomsko močna, da ostane materialno samostojna pred večino, da se tako lahko izogne izseljevanju in da ohrani strnjeno na svojem ozemlju. Velik poudarek je Magnago dal tudi problemu odtujevanja manjšinske zemlje, a tudi premočnemu razvoju manjšinskih podjetij, ker bi močna ekonomija nujno privabila tujo delovno silo, kar za manjšino ni dobro.

Sledila je zanimiva diskusija; najbolj izzvalen je gotovo bil poseg slovenskega parlamentarca na Dunaju Karla Smolleja, ki je izrekel soglasje z izvajanjem predsednika Magnaga, a obenem pripomnil, da bi njegova izvajanja morale poslušati tudi avstrijske oblasti, da bi se primerno zaščitile tudi manjšine, ki živijo v Avstriji.

Prvi dan zasedanja je vsekakor izzvenel z ugotovitvijo, da je ekonomska samostojnost daleč najmočnejši vidik za ohranitev manjšinske skupnosti.

Zelo zanimiva so bila kratka predavanja, ki so bila v soboto zjutraj. Za Slovence, ki živimo v Italiji, sta spregovorila predstavnik Slovenske skupnosti Marjan Terpin in Ferruccio Clavora, ki je zastopal SKGZ. Tako je Terpin opozoril, da je težko govoriti o slovenskem gospodarstvu v Italiji, ker je o tem zbrano zelo malo podatkov. Podčrtal je pomen zasebne pobude in bančništva ter povzel svoja izvajanja v sklepni misli, ko je dejal, da »Slovenska narodnostna skupnost postavlja italijanski

državi že vsa dolga povojna desetletja zahtevno po manjšinskem zaščitnem zakonu, ki naj — glede družbeno-gospodarskih vprašanj — zagotovi predvsem pravico manjšine na teh področjih:

a) uporaba slovenščine v javnih in poljavni ustanovah;

b) razvoj storitev v manjšinskem jeziku, recimo šolstva, ki so neobhodno potrebne za obstoj manjšine in obrambo pred asimilacijo;

c) jamstvo za normalni razvoj manjšinskega gospodarskega sistema v normalni tržni konkurenci z večinskim;

č) jamstvo proti pretirani, nekoristni in prostorsko potratni odtujitvi manjšinske zemlje, ki ima negativne posledice tudi na okolje;

d) sovlavljanje manjšine na temeljne družbeno-gospodarske in prostorske izbire.

Ferruccio Clavora je v svojem posegu širše zaobjel problem slovenske manjšine, ki se mora braniti pred »tehnokratsko zastavljenim modelom razvoja, ki je centralistično orientiran«. Italijanska država in njena ekonomija namreč ne upoštevata specifičnosti potreb slovenske manjšine. Razlastitve, urbanizacija in gradbene špekulacije pa razbijajo etnično ravnotežje slovenskih občin, kar neizogibno vodi v asimilacijo.

Po teh posegih so pripravili povzetek predavanj, nakar so se predstavniki jezikovnih skupin pogovorili o prihodnjih pobudah. Naslednje srečanje bo verjetno drugo leto pri Retoromanih v Švici.

Pomembno srečanje na Bledu

S tiskovno konferenco se je na Bledu v petek, 16. t.m., končalo tretje zasedanje predsednikov vlad iz dežel oziroma republik Delovnih skupnosti Alpe Jadran in Arge Alp. Konferenco je vodil predsednik slovenske vlade Dušan Šinigoj v prisotnosti vseh ostalih predsednikov oziroma voditeljev delegacij iz dežel ali republik, članic obeh Delovnih skupnosti. V svojem uvodnem poročilu je predsednik Šinigoj poudaril, da so udeleženci soglasno odobrili resolucijo, ki predstavlja temelj nadaljnega sodelovanja med obema delovnimi skupnostima.

Resolucija obravnava vprašanje gradnje pomembnih prometnih osi sever - jug in zahod - vzhod za mednarodni cestni in železniški prevoz ter za tranzit. Govori dalje o letalskem prometu meddeželnega značaja in o ukrepih proti umiranju oziroma proti poškodbam gozdov. V tej zvezi so trije slovenski strokovnjaki pripravili referate o stanju slovenskih gozdov, resolucija pa omenja konkretne ukrepe proti nadaljnemu umiranju oziroma ukrepe za varstvo gozdov. Predsedniki so sklenili, da bo v prihodnjem aprilu na Bavarskem skupen simpozij obeh delovnih skupnosti

Resolucija obravnava varstvo voda in tal ter vprašanje tehnologije za varstvo okolja; v tej zvezi velja omeniti, da bosta obe Delovni skupnosti prihodnje leto nastopili s skupno predstavitevjo na milan-

skem velesejmu. Resolucija obravnava dalje problem skupnih kulturnih izkaznic, vprašanje varstva pred elementarnimi nesrečami in problem medsebojne pomoči v teh primerih. Govori o problemu nalezljivih boleznih, o tehnološkem sodelovanju in varčevanju z energijo. Predsedniki so bili seznanjeni z resolucijo, ki so jo 14. oktobra letos odobrili predstavniki koroških, štajerskih in slovenskih ambientalistov, ki so proti jedrski energiji in proti jedrskima elektrarnama pri Krškem v Sloveniji in pri Wackersdorfu na Bavarskem. Predsednik Šinigoj je v tej zvezi dejal, da se bodo predsedniki udeležili informativnega sestanka, ki bo prihodnje leto na Bavarskem.

Glede odnosov z delovno skupnostjo zahodnih Alp Cotrao, katere opazovalec, se je prvič udeležil sestanka predsednikov ostalih dveh delovnih skupnosti, je bilo na konferenci rečeno, da bo v prihodnjih mesecih skupno srečanje v kantonu Ticino v Švici. O prošnji Lombardije, naj bi postala polnopravna članica tudi Delovne skupnosti Alpe Jadran, bodo razpravljali na prihodnjem rednem zasedanju te skupnosti. Že zdaj pa je bil sprejet predlog, naj bi se Mladinske igre razširile na območja vseh treh Delovnih skupnosti.

Predsednik slovenske vlade Šinigoj je na vprašanje avstrijskega časnikarja po-

dalje na 5. strani ■

ZANESLJIVOST PRIJATELJSKE BANKE

V življenju se zgodi, da v določenem trenutku finančna pomoč lahko reši velike ali male probleme. Mi to vemo, ker kmečke in obrtne hranilnice in posojilnice so nastale

pred več kot sto leti na pobudo preprostih ljudi, ki jim je bila družina prva in najvažnejša skrb. Zaradi tega pri nas nudimo osebna posojila za poročne stroške, za opremo stanovanja ali za nakup novega avtomobila. Pomagamo z ugodnimi posojili in finančnimi prispevki pri nakupu, gradnji ali obnovi hiše. Naše

hranilnice in posojilnice omogočajo plačilo raznih storitev (SIP, ENEL, plin), davkov, najemnin itd.; izplačilo plač in pokojnin. Dajejo strokovne nasvete kako najkoristneje naložiti vaše prihranke. Pri nas boste naleteli na pristrčnost, učinkovitost, enostavno in hitro poslovanje,

na popolno pripravljenost rešiti vaše velike in male probleme. V kmečki in obrtni hranilnici in posojilnici ste v moderni banki in med prijatelji.

**KMEČKE IN OBRTNE
HRANILNICE IN
POSJOJILNICE**

v Furlaniji-Juljski krajini

Tvoja domača banka

Mikulič v beograjski skupščini

Realna pariteta dinarja na konvertibilnem tržišču, realne bančne obresti, amortizacija, združevanje sredstev, realni osebni dohodki in določevanje cen na podlagi tržiščnih zakonitosti, to so osnovni pogoji za zaustavitev inflacije, je v jugoslovanski zvezni skupščini dejal ministrski predsednik Mikulič. Program za zaustavitev inflacije izhaja iz nujnosti povečanja proiz-

vodnje, predvsem one, ki je namenjena izvozu, kakor tudi iz potrebe po preosnovi industrijske dejavnosti. V nadaljevanju svojega posega je jugoslovanski ministrski predsednik poudaril, da bo treba odložiti gradnjo vseh neproduktivnih objektov, med temi je omenil kulturno-športne centre, kakor tudi zmanjšati število smeri poučevanja na višjih šolah in univerzah. Dalj

časa se je Mikulič zaustavil pri takoimenovani sivi emisiji denarja in ugotovil, da jo je treba zavreti, ker brez kontrolirane emisije ne bo moč zagotoviti stabilnosti valute. Glede izvoza je priporočal naglo odobritev zakona za zagotovitev sredstev jugoslovanski banki za mednarodno gospodarsko sodelovanje, nato pa napovedal olajšave za v tujini zaposlene delavce, ki bi doma želeli odpreti obrtniške delavnice. To pomeni sprostitev male zasebne pobude.

dalje na 8. strani ■

KULTURNO DRUŠTVO IZ ŠKEDNJA JE ZAČELO NOVO SEZONO

V Škednju že nekaj let uspešno deluje Kulturno društvo Ivan Grbec. V soboto, 17. t.m., je društvo priredilo koncert mešanega pevskega zbora »Milan Pertot« iz Barkovelj, ki ga vodi Aleksandra Pertot, in s tem koncertom začel letošnjo sezono.

Pevski zbor je potrdil svoj sloves. V prvem delu so izvajali skladbe v glavnem domačih primorskih skladateljev. Peli so priredbe, ki so jih napisali Milan Pertot, Marij Kogoj, Pavle Merku, ob teh pa še pesmi Ivana Grbca, Ubalda Vrabca, Radovana Gobca, Antona Medveda in Alojza Srebotnjaka. V drugem delu sporeda pa so izvajali skladbe tujih avtorjev v izvornih jezikih. Ob koncu nastopa je zbor, ki je zelo prepričljivo izvajal svoj spored, moral dodati še nekaj pesmi.

Pevce iz Barkovelj, ki so tako lepo zapeli, je uvodoma predstavila predsednica KD Ivan Grbec Devana Černic, ki se je zahvalila za sodelovanje in izrazila željo, da bi do podobnih srečanj prišlo tudi v bodočnosti.

V Škednju se je torej začela nova sezona kulturnih prireditev domačega društva. Pripravili so tudi že načrt za naslednje pobude, ki jih mislijo prirediti v naslednjih mesecih.

KONCERT V BAZOVICI

V cerkvi v Bazovici je bil v nedeljo, 18. t.m., koncert, ki je bil nekoliko spremenjen v primeri z objavo prejšnjega tedna. Namesto čelista Di Fabia je nastopil violinist Peter Filipič. Koncert je zaključil Tržaški mladinski zbor, katerega vodi Andrej Pegan. Prvič sta bili izvedeni dve deli: skladba Ubalda Vrabca, s katero je nastopil Andrej Pegan na orglah, ter Andreja Pegana »Ave Maria«, katero je mladi skladatelj posvetil Ubaldu Vrabcu.

Otroški zbor »Slomšek« je začel z vaji. Vadi ga Andrej Pegan. Prve seje se je udeležilo lepo število otrok tudi iz sosednih vasi.

KULTURA SOŽITJA

Odbor za mir ter za kulturo sožitja, ki ima sedež v Trstu, v ulici Valdirivo 30, sporoča, da je zbral preko tisoč podpisov proti publikaciji, ki se imenuje Istra - Kvarner - Dalmacija in e-notna latinska, beneška in kršćanska zemlja, ter dejansko napada slovensko manjšino v Italiji.

Zbiranje podpisov v ulici Valdirivo 30 je odprto do 9. novembra vse dni, razen sobote in nedelje od 17. do 19. ure.

—o—

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček in

Društvo slovenskih izobražencev

vabita v ponedeljek, 26. oktobra, ob 20.15 v Peterlinovo dvorano v Trstu, Ul. Donizetti 3, na informativni večer in razpravo

PRED REFERENDUMI

O ljudskih glasovanjih glede jedrske energije in problemov sodstva, ki bodo 8. in 9. novembra, bodo ob okrogli mizi govorili fizik Franko Piščanc, inženir Aljoša Vesel, odvetnik Jože Škerk in deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar. Večer bo vodil predsednik Krožka Virgil Šček dr. Rafko Dolhar.

Devin se pradstavlja Koroščem

»Upajmo, da bomo tudi jutri na Koroškem imeli tako vreme«, smo si rekli v soboto, 17. t.m., po nastopu, ki smo ga imeli pri novi osnovni šoli v Devinu, v sklopu sporeda, ki ga je pripravil Jadranski zavod Združenega sveta v dobrodelne namene. V resnici pa je nedeljsko jutro pričakalo z dežjem člane Dekliškega zbora Devin in Fantov izpod Grmade. A kisló vreme ni zmanjšalo naše dobre volje in čeprav je avtobus skozi naliv hitel proti Alpam in Koroški, se je prav kmalu oglasila harmonika, z njo pa tudi pesem.

Prva postaja na Koroškem je bila v Svečah. Pričakala nas je predstavnica domačega društva »Kočna«, Marija Feinig, ki nam je razkazala Goršetovo galerijo in spregovorila nekaj besed o njegovem delu in življenju.

Pot v Sele so Fantje izpod Grmade izkoristili za obujanje spominov na srečanja s Selani med gostovanjem v Stuttgartu pred desetimi leti in ob še nekaterih drugih priložnostih, ko so obiskali Sele.

Prihod v Sele je potrdil, da takratno prijateljstvo ni splahnelo. Prijateljski stiski rok in domače vzdušje, ki je takoj zavladalo, so to potrjevali.

Prav teh prijateljskih vezi in stikov med društvom v Selah in devinskima zboroma se je ob začetku prireditve, ki je imela naslov »Devin se pradstavlja«, spomnil predstavnik društva »Planina« Marijan Olip. Devinska zbor pa sta v pozdrav, v mešani zasedbi zapela Premrlovo priredbo »Zdravljice«. Sledil je nastop Dekliškega zbora Devin. Pod vodstvom Hermana Antoniča so dekleta zapela vrsto skladb primorskih skladateljev. Med vsemi naj omenimo Prelovčev »Oj, Doberdob«, Harejevo »Kraška jesen« in Lavrenčičevo »Večer na jezeru«.

Predstavniki devinskih zborov so nato izročili v spomin okrasni izdelek iz kamna, delo Milana Pernarčiča, ki naj spominja na Kras, steklenico kraškega vina, ki naj priča, o trdoživosti našega človeka na kraški zemlji, publikacijo »Devin, dom lepe Vide« ter brošuro, ki so jo Fantje izpod Grmade izdali ob svoji 20-letnici, v spomin na zgodovinsko prisotnost in delovanje našega človeka v Devinu in okolici.

Prav to širšo stvarnost je predstavil član moškega pevskega zbora, prof. Aleš Breclj, ki je pripravil zanimiv niz diapozitivov o Devinu, devinsko-nabrežinski občini in še ostalih vaseh, odkoder prihajajo pevci in pevke obeh pevskih

zborov. Diapozitive je seveda spremljal s predavanjem, ki je gledalcem odkril zemljepisne, zgodovinske in družbene ter politične značilnosti naših krajev.

Spored je zaključil moški zbor Fantje izpod Grmade. Tudi ta zbor je Selanom in drugim, ki so se udeležili prireditve, predstavil v glavnem pesmi, ki so jih napisali primorski skladatelji. Pred koncem je spregovoril tudi predsednik Kršćanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer, ki je s kratkim nagovorom na občinstvo in nastopajoče, zaključil 3. Primorske dneve na Koroškem. Nastopajočima pevskega zboroma se je zahvalil, v spomin izročil dve knjigi o kulturnih zanimivostih Koroške in zaželel, da bi se ti obiski še nadaljevali in poglobili.

To je bila misel, ki so jo izrazili tudi člani obeh nastopajočih zborov. Po prireditvi sicer ni ostalo veliko gostiteljev, a pogovor s predstavnikom društva »Planina« je bil zelo zanimiv in kaže, da bodo Selani v kratkem obiskali naše kraje.

Slovo zato ni bilo žalostno. Saj smo si ob slovesu rekli »nasvidenje«, ki obe strani obvezuje, da bomo te trdne prijateljske stike ohranjali in gojili.

M. T.

Globalni zaščitni zakon

Komunistična partija je v petek, 16. t. m., predstavila tržaški javnosti osnutek zakona za globalno zaščito Slovencev, ki ga je vložila v senatu že 1. avgusta. Ponovna predložitev osnutka za globalno zaščito je bila potrebna, ker je s koncem prejšnje zakonodajne dobe vsak parlamentarni postopek bil prekinjen in mora vsak predlog iti skozi vse faze uzakonitve. Na tiskovni konferenci, ki je bila v Časnikarskem krožku v Trstu, je problematiko uvedel komunistični pokrajinski tajnik Ugo Poli, medtem ko je vsebinski in formalni del osnutka obrazložil senator Stojan Spetič. Poli je uvodoma poudaril, da je osnutek kolektivno delo slovenske komisije in deželnega partijskega vodstva. Senator Spetič pa je med drugim obrazložil razlike med novim osnutkom in prejšnjimi, ki jih je komunistična partija predložila v preteklih zakonodajah.

O rabi slovenščine na zboru KZE v Trstu

Medobčinski zbor Tržaške krajevne zdravstvene enote je na seji v dvorani tržaškega občinskega sveta dne 19. t.m. odobrila obračun in proračunske spremembe ter vrsto drugih ukrepov. O zadnji točki na dnevnem redu, cdobritvi izvršilnega načrta, bo razpravljala, kot predvideno, na prihodnji seji.

Raba slovenščine je bila tudi tokrat v ospredju začetnega dela seje. Svetovalec Slovenske skupnosti Lokar je zahteval dopolnitev zapisnika aprilskega zasedanja, ker ni bila razvidna grožnja svetovalca Liste za Trst Gambassinija med Lokarjevim posegom v slovenščini, da bo onemogočil sklepčnost z umikom svoje skupine, če ne bo prenehal govoriti slovensko. Ta-

kratno sejo so prekinili zaradi nesklepčnosti, ker se je Lista umaknila, kot so storili tudi misovci.

Med daljšo razpravo je Gambassini najprej potrdil izjavo, ki ni bila jasno posneta na prejšnji seji, ker ni bila izrečena v mikrofonski, nato pa je priznanje umaknil. Svetovalec komunistične partije Monfalcon je izjavil, da je pripravljen pričati o Gambassinijevi izjavi. Svetovalec Tržaškega gibanja Parovel je ocenil Gambassinijevo izjavo kot kršitev zakona proti rasnemu razlikovanju in podpihovanju narodnostne mržnje. Svetovalci komunistične partije, Slovenske skupnosti in Tržaškega gibanja so se vzdržali pri glasovanju o odobritvi zapisnika.

Predavanje o Etruščanih v Novi Gorici

V torek 13. t.m. je Kulturni dom v Novi Gorici priredil v dvorani zavarovalnice Triglav zanimivo predavanje o novih odkritjih v zvezi z etruščansko pisavo, glede na črke, ki so jih odkrili na območju Vinčanske kulture. Njih starost naj bi znašala po prvih cenitvah skoraj štiri tisoč let. Ta predzgodovinska kultura, ki je trajala od konca 4. pa do 1. tisočl. pr. Kr. nosi ime po najdišču Vinča, vzhodno od Belgrada, raztezala pa se je tudi na območje bližnje Romunije, Bolgarije, vse do Makedonije.

Predavanje, ali bolje predstavitev te kulture in črkopisa je podal dr. Radivoje Pešić, priznani izvedenec za stare kulture in sanskrit, ki deluje na Inštitutu za orientalske študije v Milanu, in vodi mednarodno skupino strokovnjakov v okviru programa za raziskave etruščanske kulture. Je član uredništva znanega lista »Explorer«, pred izidom pa je tudi njegova knjiga o izvoru etruščanskega črkopisa pri založbi Baton International v Londonu in Milanu.

Po izvajanjih dr. Pešića je tudi Vinčanska kultura pripadala slovanskim Venetom, in s tem tudi črke, ki so jih na njenem območju odkrili. Napisov je izredno veliko, samo v današnji Srbiji okoli tisoč. Po njegovih ugotovitvah je črkovna pisava starejša od mezopotamske, pikto-grafske oz. klinopisne in sploh najstarejša pisava človeka. Vseh različnih znakov iz te pisave je 48, med temi imajo nekateri glasovi po različnih krajih različne ali podobne znake. Ker so ti znaki istovetni z etruščanskimi, kažejo na skupen izvor, katerega dr. Pešić vidi pri prednikih Etruščanov, pri Venetih.

Predavanje o novih pogledih na Vinčansko kulturo in njeno pisavo, ki ga je dr. Pešić imel v Novi Gorici, je bilo sploh prvo te vrste v Jugoslaviji, kakor je povedal. Prisotni so bili tudi slovenski raziskovalci kulture Etruščanov in Venetov: I. Rebec, ki je skupaj s pok. T. Berlotom izdal knjigo o Etruščanih in njih slovanskem poreklu; M. Bor, ki je presenetil pred kakim letom vso javnost, ko je na znamenitih tablicah iz najdišča Este razbral slovansko spregatev glagola »jekati«; nadalje J. Šavli, pisec zgodovinsko-geografske študije o Venetih; tudi Z. Jelinčič iz Kanade, pisec razprav o Venetih in Etruščanih, ki izvaja izvor njih jezika iz grščine, ter drugi. Predavatelja in občinstvo je pozdravil pobudnik tega predavanja, Lucijan Vuga, za Kulturni dom v Novi Gorici. Dr. Pešić je izrazil svoje priznanje slovenskim raziskovalcem, ki so brez javne podpore, ob nasprotovanju, in le na lastno pobudo vztrajali pri raziskavah na tej izredno zanimivi temi, oziroma na poti, ki sedaj prodira tudi v mednarodno javnost. Kot kaže iz raznih raziskav, so prav Slovenci danes, tako po jeziku kot po svoji izredni kmečki kulturi (zadnjih sto let toliko prezirani), najbolj izvorni nasledniki starega praslovanskega ljudstva Venetov.

—o—

Po hudi boleznii je v bolnišnici v Huminu umrl rezijanski kulturni in politični delavec dr. Aldo Madotto. Med drugim je bil glavni pobudnik za ustanovitev kulturnega društva »Rozajanski dum«. Pogreb je bil v torek, 20. t.m., v Reziji.

Prejeli smo

Napovedujejo se stavke šolskega osebja

Cobas (temeljni odbor za šolstvo) napoveduje stavko za 27. oktober, konfederalni sindikati za 16. november 1987, SNALS gre svoja pota.

Sindikat slovenske šole — tajništvo Gorica — je na svoji zadnji seji (12. okt.) vzel v pretres razna stališča omenjenih sindikalnih organizacij in sklenil, da se ne bo udeležil nobene omenjenih stavk.

Cobas postavlja upravičene zahteve, sindikat pozdravlja njih pobude, se z njimi v glavnem strinja, nimajo pa še svojega sindikalnega statusa.

Konfederalni sindikati so nas že prevečkrat razočarali:

1. v našem ožjem okviru, kljub raznim pobudam, poizkusom, naši pripravljenosti za sodelovanje, niso podprli avtonomije in specifičnosti našega sindikata, pač pa so ga hoteli razkrojiti in »fagocitirati« naše člane;
2. v vsedravnem merilu so dovolili, da so šolniki na sorazmerno najnižjem nivoju tako glede statusa kakor plače. Konfederalni šolski sindikati so namreč samo sekcije delavskih sindikatov CGIL, CISL, UIL, predstavljajo samo del šolnikov, so v manjšini v posameznih sin-

dikatih in njih zahteve so podrejene koristim delavstva in so temu izenačeni glede statusa in plačila. Pri tem se ni in se ne upošteva, da navadni delavec od 15. leta starosti že lahko dela in zasluži, medtem ko se od šolnika zahteva še 10 let izdajanja in truda, preden pride do kruha. Kje je enakost vrednotenja?

Kako konfederalni sindikati opravičujejo vlado, da potrjuje deželne zakone glede ekonomskega ravnanja do deželnih uslužbencev, ki imajo 20 odstotkov višje plače od državnih, brezplačno menzo, dvojno odpravnino ob zaključku delovne dobe itd.? SNALS zastopa kategorijo šolnikov preveč korporativistično, v teh razmerah je pa verjetno prisiljen!

Na isti seji je odbor sindikata sklenil, da bo bojkotiral prihodnje volitve v okrajne in pokrajinske šolske svete in se tako držal prvotnega sklepa.

Razpravljal je tudi o težavah z učbeniki na osnovnih šolah, o pomanjkljivosti glede psihopedagoške službe in sprejel primerne odločitve.

Občni zbor sindikata naj bi bil 4. decembra 1987.

Za sindikat S. I.

Predsednik A. Biasutti v Benečiji

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je izrazilo zadovoljstvo nad dejstvom, da je predsednik deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine Adriano Biasutti med obiskom v Čedadu, imel pomembno srečanje na uredništvu lista DOM, kjer se je pogovarjal s slovenskimi duhovniki in kulturnimi ter političnimi predstavniki.

Šlo je za jasno priznanje tistemu delu slovenske manjšine, ki živi v videmski pokrajini. Še danes se namreč tudi v deželni upravi slišijo stališča, češ da ne gre za del slovenske manjšine, temveč za čisto svojsko skupnost.

Obisk na uredništvu lista, ki se dolga leta dosledno in zelo jasno zavzema za pravice Benečanov kot enakopravnega dela manjšine, in misli o nujnosti upoštevanja prisotnosti slovenskih ljudi v Nadiških dolinah pri določanju razvojnih načrtov za to področje, so zato jasno politično stališče najvišjega upravitelja Furlanije-Juljske krajine in vodilnega predstavnika Krščan-

ske demokracije. Ravno ta stranka pa ima, poudarja tiskovno poročilo Ssk, hude odgovornosti za položaj Slovencev v videmski pokrajini.

Kot je poudaril sam Biasutti, mora dežela prispevati tudi h gospodarskemu in družbenemu preporodu Benečije.

—o—

Bivši igralec beograjskega Partizana in bivši trener mehiške nogometne reprezentance Bora Milutinović je novi trener videmskega nogometnega kluba Udinese. Zanimivo je, da se bo njegova trenerska kariera v Italiji začela prihodnjo nedeljo prav v Trstu, kjer se bosta srečali Triestina in Udinese. Milutinović je prišel v Videm iz argentinske prestolnice Buenos Aires, kjer je treniral klub San Lorenzo. Izjavil je med drugim, da je sprejel ponudbo videmskega kluba, da bi bil bliže svoji domovini. Milutinović je po narodnosti Srb, poročen pa je s hčerko zelo bogatega mehiškega veleposelnika.

Pomembno srečanje

■ nadaljevanje z 2. strani

drobno govoril o zadnjem obisku predsednika Straussa v Sloveniji. Med drugim je dejal, da bo Oktoberfest prihodnje leto v Ljubljani in da kaže Strauss veliko zanimanje ter razumevanje za gradnjo avtomobilске ceste med Srednjo Evropo

Nekaj vprašanj so časniki postavili tudi predsedniku deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Biasuttiju: šlo je predvsem za gradnjo predora skozi Monte Croce

Carnico in za termoelektrarno pri Miljah. Biasutti je dejal, da za gradnjo predora čakajo na dovoljenje pristojnega ministrstva, medtem ko so finančna sredstva že zagotovljena. Termoelektrarne pri Miljah pa ne bo, ker deželna vlada proučuje načrt gradnje polivalentnega objekta, se pravi elektrarne na metan, premog in nafto, ki bi jo zgradili na območju Tržiča. Predsedniki so se strinjali, naj se okrepi delovanje Tržaškega opazovališča za proučevanje stopnje onesnaženja Jadranskega morja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Otvoritvena predstava nove sezone slovenskega Stalnega gledališča v Trstu

Če so bila lani ob Cankarjevem »Blagru« mnenja o režijskem posegu Dušana Jovanoviča deljena — saj se je kritika izrekla izredno pohvalno, novosadska žirija mu je podelila nagrado Sterijniga pozorja za režijo, tržaško občinstvo pa je s predstave odhajalo z marsikaterim pomislekom — bi morala biti mnenja ob Jovanovičevi interpretaciji Nušičevega teksta povsem enotna, pohvalna.

Med Jovanovičevim branjem Cankarjevega, oziroma Nušičevega teksta lahko zasledimo kopicu paralelnih posegov. Prva ugotovitev je, da se je režiser tako pri »Blagru« kot pri »Sumljivi osebi« v prvem delu strogo držal teksta, medtem ko v drugem prihajajo na dan novosti in različice, ki so tipične za Jovanovičeve režije. Pri »Blagru« je zaostрил družbeno analizo, pri »Sumljivi osebi« pa komične prvine, grozljivost in absurdnost policijske represije, ki je v moderni stvarnosti dokaj bolj prisotna kot v najbolj črnih Nušičevih predvidevanjih. Živimo namreč v času, ko moderni represivni aparat močno presega domišljijo in sposobnosti glavnega junaka »Sumljive osebe«, nebagljenega policijskega načelnika. Zato tudi povsem drugačen konec, namesto happyenda trije samomori, en umor in ena naključna smrt. Toda strup in streli iz samokresa niso povod za tragično vzdušje, pač pa za navidezno tragikomedijo, v kateri prevladuje smeh nad solzo, veselje nad žalostjo, optimizem nad pesimizmom. V enem samem večeru smo dobili dve predstavi, Nušičevo in Jovanovičovo, ki ju delita smiselna scena Marjana Kravosa, kakor tudi interpretacijska različica nastopajočih. Seveda pa tudi Nušičeva dela, komedije, Jovanovič ni postavil na tradicionalno sceno, pač pa v

zakonsko spalnico. Da bi še okreplil absurdno noto, se drugi, Jovanovičev del, odigrava v policijskem uradu, ko se v igro vpletejo tudi kupleti, ko se interpretacija, še posebej Gojmira Lešnjaka, ki prvič gostuje v našem gledališču, dobesedno sprevrne na glavo, ko se ritom povsem spremeni.

Dvojnost predstave je pri premierski publikii, ki je napolnila dvorano, kakor tudi pri gostih in kritikih dosegla višek v poslednjih prizorih, ko se zabriše meja med končno sceno z mrtveci na podu in zahvalo za aplavze, ko mrtveci ob dotiku oživijo.

Glavna teža predstave je na ramenih Antona Petjeta, ki je poustvaril zanimiv, prepričljiv in dodelan lik omejenega okrajnega policijskega načelnika, ki ga skrbi le napredovanje, zato je diktorski, vendar pa prav nič junaški, saj ob vsaki morebitni nevarnosti pošilja naprej svoje sodelavce. Med ostalimi vlogami izstopajo Vincenc Vladimira Jurca, Živko Gojmira Lešnjaka, Mariča obetavne Alde Sosič, pa še liki Silvija Kobala, Adrijana Rustje, Mirande Caharija, Alojza Miliča, Toneta Gogale, Staneta Starešiniča, Stojana Colje in Dušana Jazbeca. Delo je prevedel Josip Vidmar, ki je prisostvoval premieri.

V foyerju je odprta razstava plakatov ob 80-letnici slovenskega poklicnega gledališča v Trstu.

Saša Rudolf

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
Gostovanje Jugoslovanskega dramskega pozorišta iz Beograda

J. S. Popovič

RODOLJUBI

v sredo, 27. oktobra ob 20.30

Pogovor pisateljev v Cankarjevem domu v Ljubljani

Pogovor med srbskimi in slovenskimi pisatelji, člani PEN, v Cankarjevem domu, je bil osrednji kulturni in hkrati politični dogodek v prvi polovici oktobra. O njem so na dolgo in široko poročali domala vsi slovenski dnevnik in revije, zatorej je težko najti nov pogled na ta veledogodek. Pa naj vendar poskusimo.

Srbska pisateljska reprezentanca, če govorimo v športnem žargonu, je nastopila v najmočnejši postavi. Boris Mihajlovič-Mihiz, Predrag Palavestra, Dobrica Čosič, Kosta Čavoški in Slobodan Selenič so imena, ki imajo v Beogradu veliko veljavo. Sicer je Palavestra, predsedujoči srbskega PEN, v svojem prispevku povedal, da srbski PEN ni enakopraven s slovenskim, kajti slednji živi ob pomoči družbene skupnosti, srbski pa se vzdržuje popolnoma sam. Po naši sodbi pa je veljava združenja pisateljev odvisna bolj od umetniške moči njegovih članov kakor od višine dotacij. Po tej plati je na primer Dobrica Čosič, katerega knjige izhajajo v stotisoč izvodih in se prevajajo v tuje jezike, veliko pomembnejši od vseh slovenskih članov PEN, ki so sodelovali v pogovoru. Naj jih naštejemo: Miloš Mikeln, Drago Jančar, Matej Bor, Dimitrij Rupel, France Bučar, Ciril Zlobec. Upoštevati velja tudi podatek, da so v svetu uveljavljeni književniki Ivo Andrič, Danilo Kiš, Miloš Crnjanski bili ali so še člani srbskega PEN! Če teza o enakopravnosti med srbskim in slovenskim PEN velja, potem je ta enakopravnost v korist gostov.

Srbski pisatelji so v Cankarjevem domu nastopili suvereno, vsi do zadnjega so odlični govorci, med njimi je vsekakor najboljši elokventni Mihiz, dočim je med Slovenci le Dimitrij Rupel tisti, ki zna spretno sukati jezik. Tudi ta, če hočete, tehnični podatek velja upoštevati pri presoji pogovora v Cankarjevem domu.

In nazadnje še beseda o vsebini pogovora. Ta ni prinesel nobenih rešitev, kajti stališča srbskih gostov se domala v vseh bistvenih točkah diametralno razlikujejo od slovenskih. Nad tem bi se morali bolj zamisliti politiki kot pisatelji, ampak ti se ponavadi ne ozirajo na takšne zanemarljive malenkosti.

Zarko Petan

NOVICE

V DSI v Trstu je v ponedeljek, 19. t.m., predaval prof. dr. Janko Prunk o delovanju Janeza Evangelista Kreka ob 70-letnici njegove smrti.

V Mariboru se je v torek, 20. t.m., začelo tradicionalno Borštnikovo srečanje. Sodeluje, kot običajno, tudi SSG iz Trsta.

V Perzijskem zalivu in drugod pričakujejo iransko reakcijo na ameriški napad na iranski ploščadi za črpanje nafte. Obe sta bili uničeni.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE

Branislav Nušič

SUMLJIVA OSEBA

Režija: Dušan Jovanovič

v soboto, 24. oktobra ob 20.30 - ABONMA RED F

v nedeljo, 25. oktobra ob 16. uri - ABONMA RED G

v četrtek, 29. oktobra ob 20.30 - ABONMA RED E

IZ SLOVENSKEGA BAJESLOVJA

V založbi Nauka v Moskvi je pravkar izšla knjiga z naslovom »Jazyčestvo drevnih Rusy«, ki jo je pripravil B. A. Rybakov, izdala pa Akademija znanosti ZSSR oziroma njen zgodovinski oddelek. Gre za preučevanje staroruskega bajeslovja oziroma poganstva (jazyčestvo). Značilno pa je, da je isti pisec izdal leta 1981 podobno knjigo z naslovom »Jazyčestvo drevnih slavjan«, v kateri je dejansko raziskal in obdelal poganška božanstva Rusov.

Novi naslov pomeni krepak korak naprej v opredeljevanju staroslovanske preteklosti, ki seveda ni pripadala samo Rusom. Pisec se tudi v uvodnem poglavju o slovanski pradomovini tokrat dokaj omeji, ne stavlja več te pradomovine za vsako ceno v rečje gornjega Dnjeptra, temveč raztegne njeno ozemlje od srednjega rečja Dnjeptra preko zahodne Ukrajine, južne Poljske proti Zahodu, vse do Odre. V naslednjem pa izhaja iz ozemlja kulture Zarubincy, ki je obstajala ob gornjem Dnjeptru, ter kulture Černjahov južno od nje v prvih stoletjih našega štetja, kot začetkov Rusov oz. Ukrajincev.

Kar nas v tem delu, ki je strokovno ilustrirano in šteje celih 780 strani, še posebej zani-

ma, so ruska božanstva, ki so jih bili razglasili za »staroslovanska« in jih zanesli tudi v slovenske šolske knjige, v katerih se prenašajo iz ene v drugo, ne da bi kdo preveril njih resničnost.

Rybakov jih natančno razišče, primerja z grškimi in drugimi božanstvi in tudi navaja nekatere raziskovalce, ki so ruskim božanstvom iskali njih izvor. Tako je Prun bil vzhodnoslovansko, litovsko in latvijsko božanstvo; Hors, božanstvo sonca in neba, naj bi izhajal od Hazarov; Dažbog iz južnoruskega oz. današnjega ukrajinskega ozemlja; Stribog bi bil iranski, kakor tudi Simargl; Makoš z rogom izobilja pa finska, itd. V nekaterih primerih gre sploh za božanstva stepskih ljudstev.

V slovenskih pripovedih in navadah o kakem Perunu, Morani, Velesu ipd. ni nobenega sledu, niti o Svetovitu, zahodnoslovanski enačici Peruna, četudi hočejo vneteži to božanstvo za vsako ceno pričarati v imenih krajev Št. Vid, brez kakerega resnega dokaza.

Slovensko bajeslovje je sicer obstajalo, kakor priča npr. Kresnik, ki je skorajda istoveten s sanskritskim, indijskim Krišno, ali Belin, kot sončno božanstvo.

Sodobno kmetijstvo

Jesensko zatiranje plevela

Pri zatiranju plevelov pred njihovim vznikom moramo poznati plevel na posamezni njivi. Temu se za prihodnjo setev izognemo tako, da manjšo površino ne poškopimo. Glede na zrasle plevela bomo pravilno izbrali herbicid pri naslednji setvi žit, saj ostanejo semena plevela v zemlji kaliva nekaj let.

Herbicide, ki so pri nas dovoljeni za jesensko rabo, smemo uporabljati pred ali po vzniku žit, po razvoju tretjega lista, zaradi zmrzovanja po vzniku pa priporočamo njihovo rabo takoj po setvi. Za uspešno delovanje herbicidov pred vznikom je poleg primerne vlažnosti zemlje pomembna še vsebnost humusa. Če je v zemlji premalo humusa, se herbicid prehitro izpere do kalečega semena in lahko poškoduje kalčke. V tleh z veliko humusa pa herbicid ne učinkuje. Pred vznikom žit uporabimo dikuran 500 ali tolureko za ozimno pšenico, ozimni ječmen in rži, in to 2 do 3 litre na hektar za zatiranje semenskih travnatih in širokolistnih plevelov. Odporne vrste so poljski mak, jetičnik, njivska vijolica in smolenec. Ne smemo ga uporabljati na lahkih peščenih tleh.

Tribunil WP 70 za ozimno pšenico, ozimni ječmen, in rži in to 3 do 4 kg na hektar, zatre nekatere semenske travnate in širokolistne plevela. Dobro ne deluje na lišičji rep, smolenca in njivske vijolice pa zatre. Na tleh z več kot tremi odstotki humusa je njegov učinek manjši.

S tigrekso zatiramo plevel v ozimnem ječmenu, rži in navadni ozimni pšenici. V trdi pšenici in na kisljih tleh pod 5,8 pH ga ne smemo uporabljati. Uspešno zatre semenske travnate in nekatere širokolistne plevela, predvsem pa kamilice, navadno rosnico, njivsko gorjušico in poljski mak.

Naj omenim še vigram. Z njim škropimo takoj po setvi ozimne pšenice, ozimnega ječmena in rži. Za hektar porabimo 2 do 3 kg herbicida. Uniči semenske travnate in nekatere širokolistne plevela, kamilice, mrtve koprive, navadno zvezdico. Na tleh, ki se po dežju zablajajo, ga ne smemo rabiti.

Trimulan uporabljamo v ozimni pšenici in ozimnem ječmenu za zatiranje semenskih travnatih in nekaterih širokolistnih plevelov, ne zatre pa smolenca in njivske vijolice. Ne smemo ga uporabljati na lahkih peščenih tleh in tleh, ki vsebujejo več kot 6% humusa. Za hektar potrebujemo 4 litre trimulana. Preostalih plevelov, ki jih herbicidi ne zatrejo, se znebimo s spomladansko rabo herbicidov. Omenjeni herbicidi so zmerno stabilni, tako da se do spomladi, ko je treba slabo prezimljene posevke podorati, ne razgradijo popolnoma. Zato opravimo globoko oranje, sejemo pa lahko koruzo, jaro pšenico ali ječmen in sadimo krompir, vendar **ne po** rabi trimulana.

Jetičnike in njivsko vijolico v tujini uspešno zatirajo s herbicidom Stomp, ki pa pri nas za rabo v žitih ni dovoljen. Stomp kombinirajo z dikuranom, in sicer 3 litre stomp in 2 litra dikurana na hektar. V ozimnem ječmenu in rži ga rabijo pred vznikom, po vzniku pa v ozimni pšenici in ozimnem ječmenu. Ne smemo ga uporabljati na lahkih peščenih tleh in v zemlji, ki vsebuje več kot 4% humusa. Pri delu s herbicidi natančno upoštevajmo navodila in opombe zlahkriteljev sort v občutljivosti posamezne sorte za herbicide.

V dolgi in topli zimi lahko žitna pepelasta plesen že okuži posevke zlasti pa ječmen, tako da jo je treba zatirati. Za škrop-

ljenje se odločimo, če so vrhnji listi 1 do 5 odstotno okuženi. Uporabimo bajleton EC 125, liter na hektar, ali tilt 250 EC, pol litra na hektar, ali podoben fungicid. Rastline iz semena, razkuženega s pripravkom baytan 15, ne bo treba škropiti proti pepelasti plesni, saj so zavarovane tudi pred to okužbo. Ogrožene so njive v kolobarjenju! Ličinke žitnega brzca naredijo škodo že jeseni, zato je zatiranje potrebno, če ugotovimo 3 do 5 poškodovanih rastlin na kvadrat. Uporabimo lebacid diptereks 50 ali volaton EC 500. Nevarnost nastane ob temperaturah nad 10° C, ko se ličinke hranijo.

Z. T.

—o—

TRETJI PRIMORSKI DNEVI NA KOROŠKEM

▣ nadaljevanje s 1. strani

dila deželni tajnik Ivo Jevnikar in deželni predsednik Terpin. Med obiskom so se srečali in razgovorili z nekaterimi vodilnimi političnimi predstavniki koroških Slovencev. Obiskali pa so tudi občino Globasnica, ki jo vodi župan Sadjak, in občino Sele, kjer se je njihov obisk tudi zaključil. Srečanje z dejansko stvarnostjo v teh dveh občinah in na Koroškem sploh, je bila vsekakor zanimiva izkušnja za izvoljene člane Slovenske skupnosti. Prišlo pa je tudi do konkretnih pogovorov. Tako sta se globasniški župan Sadjak in devinsko-nabrežinski župan Brezigar porazgovorila o možnosti pobratenja med občinama. Prav poseben sprejem pa so gostje Kluba slovenskih občinskih odbornikov doživeli v Selah, kjer so jim v pozdrav zapeli župan Hribernik, ki je tudi ravnatelj domače ljudske šole, in podžupana Velik in Olip. Družba »politikov« je nato v bolj neformalni obliki nadaljevala svoje pogovore v farni dvorani v Selah, kjer so priredili sprejem. V isti dvorani pa so popoldne nastopili Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor iz Devina. O njihovem gostovanju v Selah poročamo na drugem mestu.

Jack London KRALJ ALKOHOL

38

Mož je bil prevzet, po pravici prevzet v zavesti, češ, kako je zdrav. V enem mesecu pa je bil mrtev. Ne zaradi nezgode. Napadlo ga je bilo kakega pol duca-ta različnih bacilov z dolgimi znanstvenimi imeni in ga ugonobilo. Doleteli so ga bile namreč še druge, nepričakovane muka polne bolezni, in preden je umrl, je bilo slišati smrtno krike tega krasnega moža po vsej bližnji okolici. Umril je krič.

Ko je »Snark« odjadrala iz San Franciscas na dolgo križarjenje, ni bilo na krovu nobene pijače. Ali bolje povedano: mi vsi niti slutili nismo, da bi bilo kaj pijače na ladji, niti je nismo mesece in mesece iztaknili. Ta vožnja na »suhi« ladji je bil moj zloben domislek. Kralju Alkoholu sem jo zagodel. To kaže, da sem vseeno poslušal tista, četudi še tako rahla svarila, ki so se začela oglašati v moji zavesti.

Sedemindvajset dni smo vozili od San Franciscas do Honolulu. Od prvega dne dalje me misel na pijačo ni nikoli motila.

To omenjam, da pokažem, kako resnično v bistvu nisem bil alkoholik.

Kakih pet mesecev smo preživeli na različnih otokih Havajske skupine. Kadar sem bil na suhem, sem pil. Pil sem celo malce več, kot sem bil vajen piti v Kaliforniji pred vožnjo. Havajski prebivalci so, kakor je bilo videti, pili povprečno nekaj več kot prebivalci v zmernejših širinah. Nočem biti dvoumen in lahko, dasi bolj nerodno, popravim te besede in rečem: »v širinah, ki so bolj oddaljene od ravnika.« Vendar je Havajsko otočje samo subtropsko (bliže vročemu pasu). Globlje ko sem prišel v tropske kraje, bolj sem videl, da ljudje pijó in bolj sem pil tudi jaz.

Od Havajskega otočja smo jadrili do otokov Marquesas. Vožnja je trajala šestdeset dni. Šestdeset dni nismo videli suhe zemlje ne jadra niti dima kakega parnika. Kmalu v začetku te šestdesetdnevne vožnje pa je kuhar, ko je pospravljaj kuhinjo, nekaj našel. Na dnu globoke skrinje je

našel ducat steklenic angelike in muškatelca. Te steklenice so bile prišle sem noter z vkuhanim sadjem in mezgami vred iz kuhinjske kleti od doma. Tistih šest mesecev kuhinjske vročine je povzročilo v gostem, sladkem vinu neko spremembo — prežgalo ga je, mislim.

Pokusim — nebeško! In odsihmal sem vsak dan, in sicer ob dvanajstih, ko smo končali opazovanja in določili lego jahte, izpil po pol kozarca tega vina. Imelo je nenavaden učinek. Ogrel me je prav do srca in dalo že tako krasnemu morju še krasnejše lice. Ko sem vsako jutro spodaj v kabini v potu svojega obraza pisal svojih tisoč besed, sem se zalotil pri misli, kaj me čaka ob dvanajstih.

Nerodno je bilo, da sem moral deliti pijačo z drugimi in je bilo negotovo, koliko časa bo trajala vožnja. Žal mi je bilo, da ni bilo več kot ducat steklenic. In ko so pošle, mi je bilo celo žal, da sem sploh katero delil z drugimi. Žejen sem bil alkohola in sem komaj čakal, da dospemo do Marquesov.

Tako se je zgodilo, da sem prišel na Marquesas s prav poštno žejo odraslega moža. Na Marquesih je bilo več belih ljudi, precej bolehavih domačinov, dosti prekras-

— Si vidu Jakec, pej so nam spet črtali ses proračuna ane milijarde za potrebe Slovincou. Se prou vide, de tista globalna zaščita gre rakovo pot. Pole zapostaulanje slovenskega jezika pr kraški cesti terana ...

— Ne, Mihec moj, ne stoj videt zmiram vse črno. Glih uni dan so ani naši časnikarji govorili z ano veliko glavo, z anem podtajnikom. Jn so ga prašali, kaku se tisto črtanje s proračuna zrajma sez našo globalno zaščito. Jn jem je povedau strašno lepu.

— E, uani zmiram lepu govorijo!

— Je reku, de tisto črtanje tisteh milijard za potrebe Slovincou se neč ne tiče naše globalne zaščite ...

— Kej se bo tikalo. Sej je ni.

— De uani so mogli črtat s proračuna dosti milijard, zatu ke država jema malo dnarja jn more šparat. De so tudi drugem črtali za taužente milijard. Ma narprej bojo mogli rešet ane organizacijske probleme, zatu ke senator Garibaldi, ke se je do zdej dosti przadevau, ni biu ta bot izvoljen jn taku bo treba začent vse skraja.

— Kepej! Skraja. Po štiridesetih letih.

— Ma de mu je vlada prou posebe naročila, nej gleda na vse operacije za glo-

balno zaščito ses konstruktivnem pristopom.

— Kepej, kepej. Vse zmiram konstruktivno. Dragi moj Jakec, glih vlada se bo ubadala sez našo zaščito, pole ke jema tolko problemov: barke u Perzijskem zalivi, glihanje s Kurdi zastran talcov, preganjanje teroristov jn zdej so spet začeli z atentati Nemci na Tirolskem.

— Se zna, de jema vlada dosti skrbi, ma je treba zatu nomalo potrpet.

— Kepej: potrpet. Kolko let vre čakamo? Če vsa ta leta niso najdlji cajta za to globalno zaščito, tudi zdej ga ne bojo.

— Ma tisti podtajnik je reku, de bo globalne zaščite jemamo pravico. Jn pole zdej se bo oglasla enotna slovenska delegacija ...

— E, ne znam kaku bo. Kej bo reku predstavnik slovenskeh socialistov? Če si bo upau zraven.

— Ti Mihec videš preveč vse črno. Treba bet optimist.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

ŽELEZNIŠKA NESREČA V JUGOSLAVIJI

V Južni Srbiji se je v soboto, 17. t.m., pripetila železniška nesreča, ki je zahtevala 10 smrtnih žrtev in kakih 50 ranjencev. Do nesreče je prišlo na progi iz Zaječarja v Prahovo. Potniški vlak se je zalel v tovorni vlak, katerega strojevodja baje ni spoštoval rdeče luči. Sodna oblast je odredila pripor za vlakovodjo in njegovega pomočnika.

—o—

V Trstu je bil v ponedeljek, 19. t.m., občni zbor zunanjetrgovinske sekcije Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. Glavno poročilo je prebral predsednik Marino Košuta. Izvoljen je bil novi odbor, ki si bo na prvi seji porazdelil funkcije.

—o—

MIKULIČ V BEOGRAJSKI SKUPŠČINI

■ nadaljevanje s 3. strani

Za njim je spregovoril o boju proti inflaciji in gospodarskem razvoju predsednik predsedstva Mojsov, ki pa mu je med govorom postalo slabo, tako da so morali sejo za 15 minut prekiniti, na kar je Mojsov lahko nadaljeval s svojim posegom.

Lastno gospodarstvo prvi pogoj...

■ nadaljevanje s 1. strani

ne veletrgovini, industriji in turizmu, iskanje novih področij udejstvovanja, stikov z novimi deželami, zlasti na vzhodu, predvsem pa razvoj strokovnih služb.

Na Koroškem kot na Primorskem so slovenski denarni zavodi pomemben steber obstoja naše skupnosti. S kreditiranjem naših poslovnih ljudi se ustvarjajo nova delovna mesta, na katere nacionalistično usmerjeni tuji delodajalci ne morejo ustvarjati pritiska, kar se na Koroškem že od za-

četka tega stoletja opaža, npr. pri prijavljanju slovenskih otrok za slovenski pouk. Starši se bojijo za svoje delovno mesto, če bi prijavili v šoli svoje otroke k slovenščini.

Čim več samostojnih delovnih mest pa je našim ljudem na razpolago, in čimveč pomeni dvojezičnost in znanje jezikov v poštenih konkurenci, tembolj so takšni zakulisni pritiski obsojeni na neuspeh.

Lastno gospodarstvo, zlasti močni kreditni zavodi, so torej danes predpogoj našega narodnega obstoja.

nih prizorov, polno ruma, neizmerna množina absinta, a niti viske niti brinjevca. Rum je ožgal usta, da se je koža lupila. To vem, ker sem ga poskusil. Jaz pa sem se že od nekaj znal prilagoditi razmeram in sem si izbral absint. Nerodno je bilo s to pijačo, ker sem jo moral izpiti take nezmerne množine, da sem občutil vsaj najmanjši učinek.

Narava belih ljudi je v tropskih krajih podvržena korenitim spremembam. Postanejo divji in neusmiljeni. Uganjajo grozovite krvoločnosti, kakršne bi jim v domačem zmernem podnebjju niti v sanjah na misel ne prišle. Postanejo nervozni, razdražljivi in manj vredni. In pijejo, kakor niso še nikoli pili.

Lotila se me je sončna bolezen kljub temu, da sem bil samo nekaj let v tropah. Tisti čas sem močno pil. Že tukaj želim vnaprej prepričati, da me ne bi kdo napačno razumel. Pitje ni bilo vzrok bolezni in tudi ne, da bi opustil vožnjo. Bil sem močan kot medved in mnogo mesecev sem se boril zoper sončno bolezen, ki mi je parala in trgala kožno in živčno tkivo na dvoje. Vso vožnjo skozi Nove Hebride in Salomone in med atoli (atoli so okrogle, obročem podobne koralne čeri z nizkimi, oz-

kimi otoki ob robu in imajo v sredi mirno vodo, laguno) ob ravniku sem — ves čas pod tropskim soncem, zdelan od malarije in prenašaje še nekaj manjših nadlog, kakor je na primer svetopisemska gobavost s srebrnkasto kožo — opravljal delo peterih mož.

Voditi ladjo med klečevjem in plitvinami, prelivu in nerazsvetljenim obrežjem koralnih vodá, je že samo po sebi delo, ki zahteva moža. Jaz sem bil edini izučén pomorščak na krovu. Nikogar nisem imel, ki bi primerjal moja opazovanja, niti s komer bi se mogel posvetovati v nevarni temi med klečevjem in plitvinami, ki jih ni bilo na zemljevidu. Jaz pa sem imel vse straže. Na krovu ni bilo mornarja, kateremu bi mogel zaupati stražo prvega mornarja. Bil sem prvi mornar in kapitan. Po štiriindvajset ur na dan so bile dolge straže, ki sem jih opravljal na morju, loveč kratke spance, kadar sem mogel. Tretjič sem bil zdravnik. In naj kar povem, da je bil tisti čas zdravnikov posel na jahti posel za moža in pol. Vsi na krovu so bili bolni za malarijo, za pravo, tropsko malarijo, ki lahko umori človeka v treh mesecih. Vsi na krovu so imeli odprte tu-re in blaznivo srbečico od ngari-ngari. Ne-

kemu japonskemu kuharju se je zmešalo od preštevilnih bolezni. Eden mojih polinezijskih mornarjev je ležal na smrtni postelji za črnovodno mrzlico. O, da, bilo je delo, ki je zahtevalo celega moža, in jaz sem predpisoval in zdravil, drl zobe in izvlekel svoje bolnike iz nedolžnih malenkosti kakor na primer iz zastrupitve s ptomainom.

Četrtrič sem bil pisatelj. V potu svojega obraza sem spisal svojih tisoč besed na dan, in to vsak dan razen takrat, kadar je zjutraj mene napadla mrzlica ali pa je ob mojo jahto veter butal umazane valove. Petič sem bil pustolovec in pisatelj, ki sem želel kaj videti in si nabrati snovi v beležnico. In šestič sem bil gospodar in lastnik ladje, ki je obiskovala neznane kraje, kjer so obiskovalci redki in kjer zbujaajo veliko pozornost. Tako sem moral vršiti razne družabne dolžnosti, sprejemati na krovu goste in se dati sprejemati pri posestnikih plantaž, trgovcih, guvernerjih, kapitanih bojnih ladij, kodrolasih ljudožrskih kraljih in prvih ministrih, ki so bili ponekod toliko srečni, da so bili oblečeni v bombažaste srajce.

(Dalje)